

Тэма ўрока: Ліст. Знешняя будова ліста. Лістаразмяшчэнне. Жылкаванне ліста.

Тып урока: камбініраваны, з элементамі даследавання.

Мэта ўрока: фарміраванне ведаў пра ліст як састаўную частку парастка, навыкаў даследчай дзейнасці вучняў у працэсе знаёмства са знешняй будовай ліста.

Задачы:

Вучні павінны ведаць:

- ✓ асаблівасцямі знешняй будовы лістоў, тыпы лістаразмяшчэння і жылкавання лістоў;

Вучні павінны умець:

- ✓ дыферэнцыраваць простыя і складаныя лісты;
- ✓ праводзіць апісанне і параўнанне лістоў;
- ✓ распазнаваць лісты па марфалагічным крытэрыям.

Матэрыялы і абсталяванне: камп'ютар, мультымедычная устаноўка, прэзентацыя “Ліст. Знешняя будова ліста. Лістаразмяшчэнне. Жылкаванне ліста”, табліца “Лістаразмяшчэнне”, карткі з заданнямі, пакаёвыя расліны, гербарыі раслін з рознымі тыпамі ліставых пласцінак, жылкавання і лістаразмяшчэння.

Ход урока

I. Арганізацыйна-псіхалагічны этап.

Мэта этапа (прагназуемы вынік): стварэнне спрыяльнай псіхалагічнай абстаноўкі і матывацыя вучняў на маючы адбыцца ўрок.

Добры дзень! Мне вельмі прыемна сустрэцца з вамі. Сёння ў мяне ёсць магчымасць правесці ўрок у вашай школе, у вашым класе. Мяне завуць Людміла Уладзіміраўна. Спадзяюся, што складнікамі поспеху на нашым занятку стануць усмешка, супрацоўніцтва, узаемаразуменне і добры настрой. Давайце пачнём наш урок з усмешкі адзін аднаму.

II. Арыенціровачна-матывацыйны этап.

Мэта этапа (прагназуемы вынік): наяўнасць матывацыі, актывізацыя пазнавальнай дзейнасці, актуалізацыя апорных ведаў.

На папярэдніх ўроках вы вывучалі вегетатыўныя органы раслін. Давайце паспрабуем успомніць асноўныя аспекты пройдзенага матэрыялу.

Па чарзе вы будзеце выцягваць карткі з заданнем. Кожны раз ваш адказ будзе пачынацца са слоў: “Я ведаю, што...”.

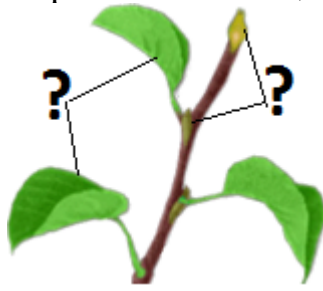
Картка №1

У раслін ёсць дзве групы органаў: ...

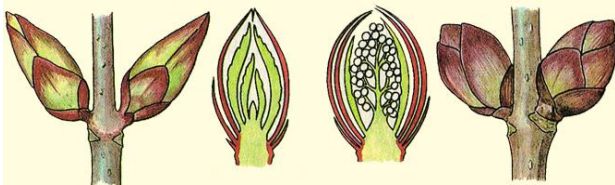
Картка №2

Парастак – гэта сцябло з ...

Картка №3

Пупышкі могуць быць ...

Картка №4

Гадавое калыцо паказвае ...

Картка №5

Паводле размяшчэння ў прасторы
сцёблы бываюць ...

Вы добра справіліся з гэтым заданнем. Паслухайце, калі ласка, загадку:

З пупышак з'яўляюцца,
Вясной распускаюцца,
Летам шамаюцца,
Восенню ляцяць? (Лісце)

Як вы думаеце, якая тэма сённяшняга ўрока?

Тэма ўрока: “Ліст. Знешняя будова ліста. Лістаразмяшчэнне. Жылкаванне ліста”.

З папярэдніх урокаў вы ўжо ведаеце некаторую інфармацыю пра ліст. Праверце сябе. (вучням прапануецца, выкарыстоўваючы картку з пытаннямі для самакантролю, паставіць алоўкам знак “+” побач з тымі пытаннямі, на якія яны ўжо зараз ведаюць адказ).

Па выніках работы фармулююцца мэты ўрока.

Пытанні для самакантролю:

1. Ліст – частка парастка?
2. Ці праўда, што ліст складаецца з ліставой пласцінкі, чаранка, прылісткаў, асновы?

3. Лісты бываюць простыя і складаныя?

4. У ліста ёсць жылкі?

5. Лісты з'яўляюцца з вегетатыўнай пупышкі?

6. Што такое вузел, міжвузелле?

7. Ці правда, што бываюць лісты з паралельным, дугавым і сеткаватым жылкаваннем?

8. Назавіце тыпы размяшчэння лістоў.

Сфармулюем мэты ўрока: “У канцы ўрока я буду...”

Звернем увагу на план урока:

- ✓ паўтарыць асаблівасці будовы парастка;
- ✓ вывучыць асаблівасці будовы ліста;
- ✓ даказаць, што простыя лісты адрозніваюцца ад складаных;
- ✓ навучыцца распазнаваць тыпы жылкавання і лістаразмяшчэння;
- ✓ прадэманстраваць уменне распазнаваць лісты па марфалагічным

крытэрыям.

III. Аперацыйна-пазнавальны этап.

Мэта этапа (прагназуемы вынік): правільнасць і ўсвядомленасць засваення зместу вывучаемага вучэбнага матэрыялу, пазнавальная актыўнасць навучэцаў.

Што такое “ліст”? Знайдзіце азначэнне паняцця ліст. Прагаварыце яго ў голас. Запішыце ў сшытак.

Праблемнае пытанне:

Лісты ў прыродзе вельмі разнастайныя. Яны адрозніваюцца формай, памерамі, афарбоўкай. Што агульнага можа быць ва ўсіх лістоў?

Давайце вызначым, ці могуць розныя лісты мець аднолькавую будову?

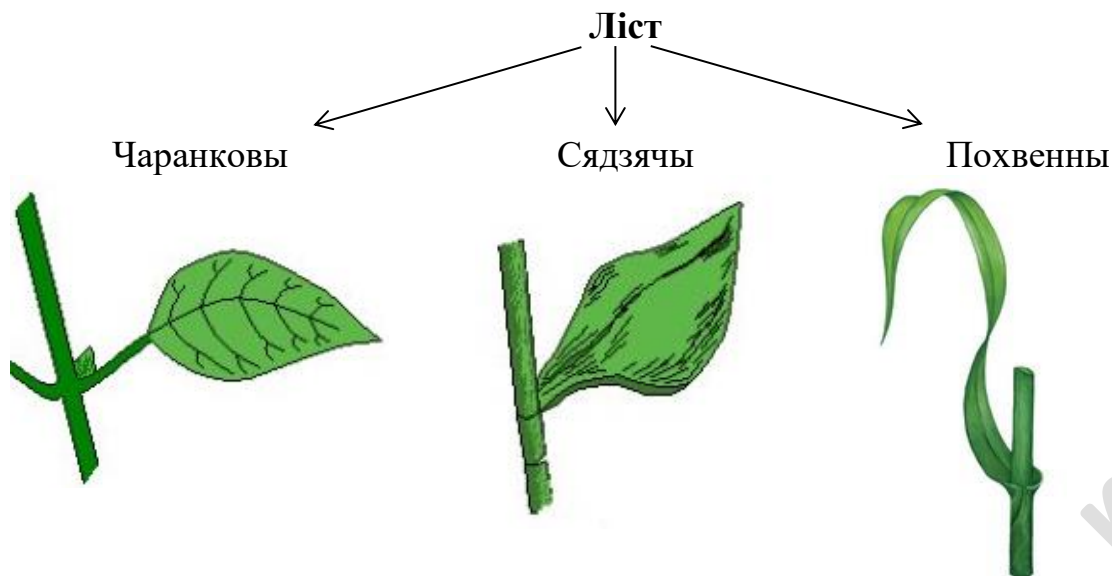
Хачу паведаміць вам цікавую інфармацыю, якая яшчэ раз падцвердзіць разнастайнасць лістоў.

Напрыклад, у некаторых трапічных пальмаў лісты дасягаюць 20-30 метраў ў даўжыню. Пад такім лістом можа схавацца ад дажджу не адзін чалавек. У Індыі такія лісты мясцовыя жыхары выкарыстоўваюць для накрыцця жылля. А ліст воднай расліны раскі мае дыяметр усяго каля 3 мм. У аранжарэях батанічных садоў вырошчваюць трапічную водную расліну Вікторыю амазонскую. Дыяметр яе ліста можа перавышаць 2 м, ён можа вытрымліваць вагу больш за 30 кг. Расліна Афрыкі Вельвічыя дзівосная мае ўсяго 2 лісты даўжынёй 3 м, якія адыходзяць ад цвёрдага ствала вышынёй каля 30 см і жывуць больш за 100 гадоў.

Аднак у будове лістоў нават самых розных раслін можна выдзяліць некаторыя агульныя рысы. І я прапаную пазнаёміцца са знешняй будовай ліста. (замалёваць і падпісаць у сшытках). Абавязковыя часткі ліста – аснова і ліставая пласцінка.

У залежнасці ад таго, якім чынам ліст прымацоўваецца да сцябла, ліст можа быць:

Лісты якіх пакаёвых раслін, што знаходзяцца ў мяне на стале, не маюць чаранкоў? (алоэ)

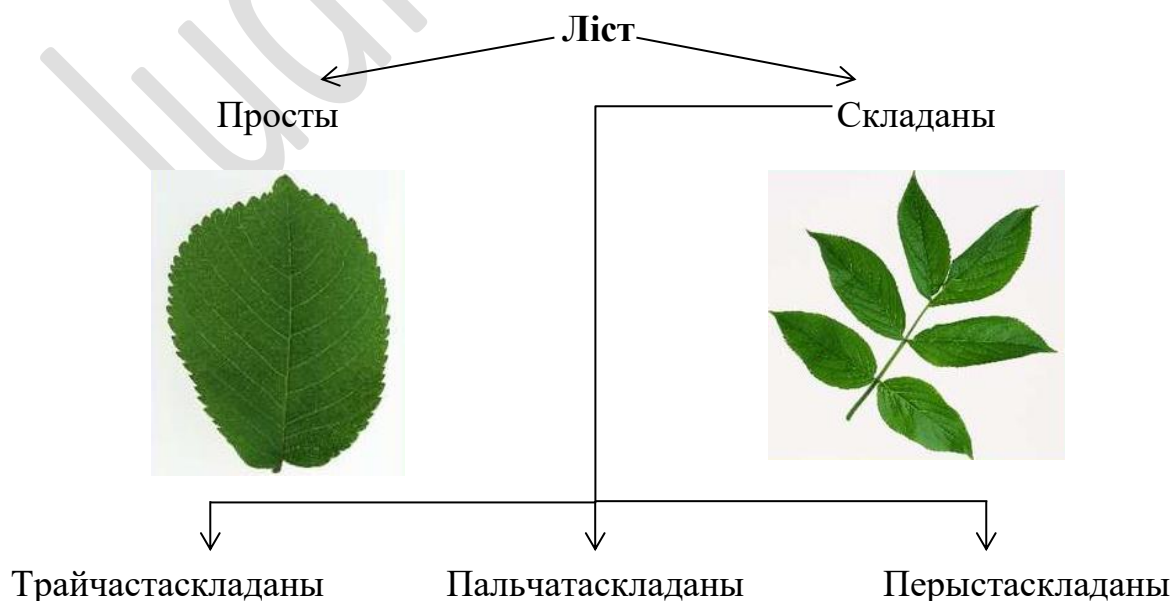
Чаранок забяспечвае арыентацыю ліставой пласцінкі ў прасторы. Для фотасінтэзу важна, каб лісты не зацянялі адзін аднаго, таму лісты могуць утвараць ліставую мазаіку. (табліца на дошцы)

У мяне на стале таксама прысутнічае такая расліна – бягонія.

Робота ў парах. На сталах у жоўтых канвертах малюнкі з лістамі парэчкі, канюшыны лугавой, ліпы сібірскай, бярозы барадаўчатай, дуба звычайнага, акацыі жоўтай, лубіна, каштана конскага. (дадатак 1)

Размяркуйце малюнкі на дзве групы. Па якому прызнаку вы гэта зрабілі? (самаправерка на экране)

Правільна, лісты адрозніваюцца не толькі па колькасці частак, але і па колькасці ліставых пласцінак. Адзін з вучняў на дошцы з дапамогай малюнкаў і магнітаў складае схему класіфікацыі лістоў у залежнасці ад колькасці ліставых пласцінак.

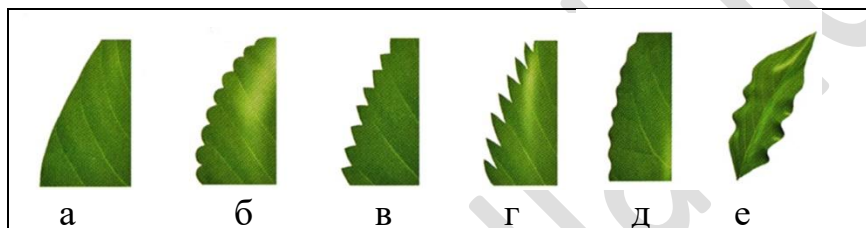

Няпарнаперысты

Парнаперысты

Звернем увагу на краі ліставых пласцінак. Яны таксама бываюць рознымі. Дадзеная інфармацыя толькі для азнаямлення, а не для запамінання.

а — цэльнакрайны, б — гародчаты, в — зубчаты, г — пільчаты, д — выямчаты, е —

хвалісты.

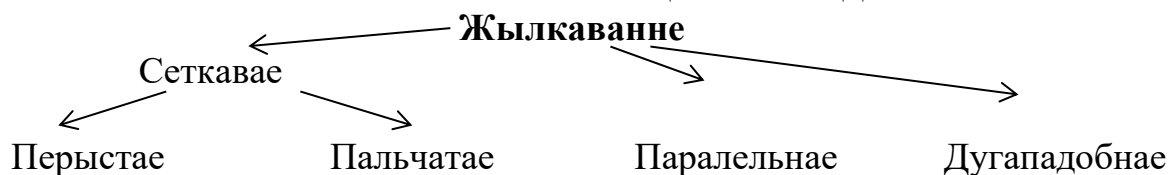
Фізкультмінутка.

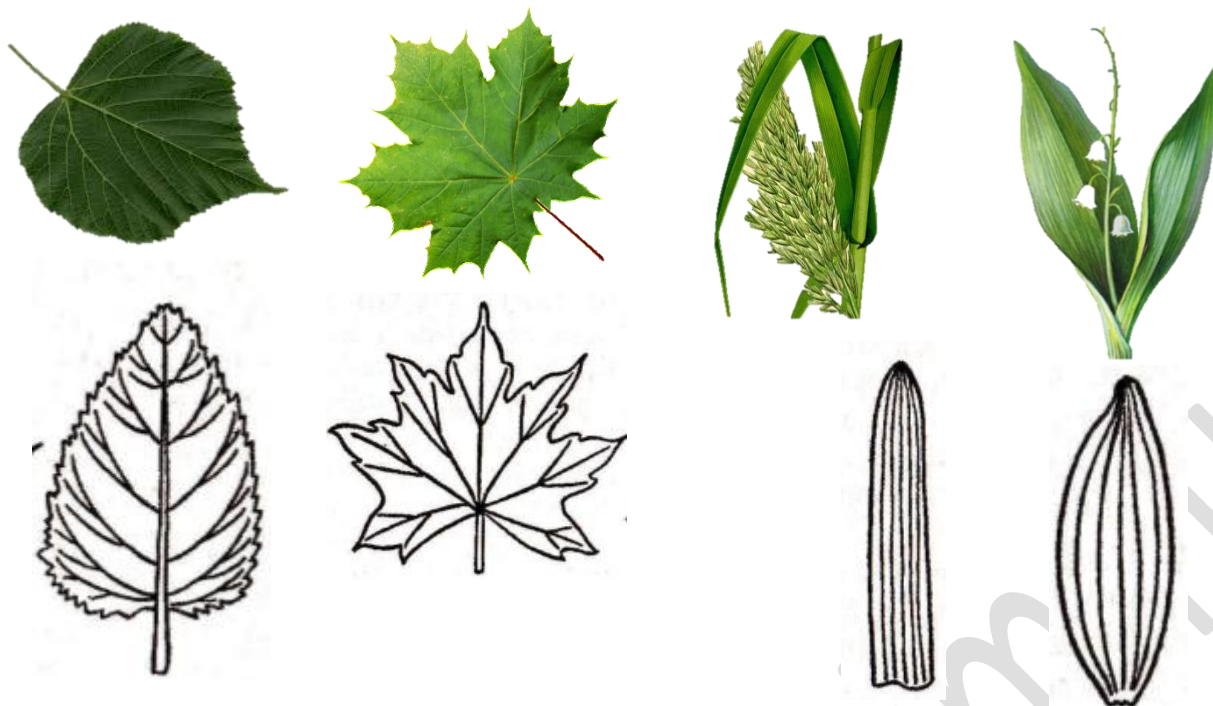
Устаньце. Вазміцеся правай рукой за левае вуха, а левай рукой за кончык носа. Плясніце ў ладкі і хутка памяняйце рукі: левай рукой — правае вуха, а правай — кончык носа.

Сядзеце, а 1,3,5 патры павярніцеся да парты, якая ў вас за спіной.

Работа ў групах. На сталах у блакітных канвертах малюнкi з лістамi геранi, трыпутнiку, кукурузы, ландыша, бэзу, яблыні, клёну, пшанiцы. Чым яны падобныя? Па якому прызнаку адознiваюцца?

Жылкi — праводзячыя пучкi лiстоў. Яны надаюць лiстам эластычнасць, трываласць, захоўваюць ад разрываў. Часта ў лясной падсцiлцы можна знайсцi “лiсты-сечакi”. Гэта лiсты прошлага года, у якіх згнiлі мяккiя тканкi і расталiся толькi трывалыя жылкi. Размяшчэнне жылак на лiсце называецца жылкаваннем.

Размяркуйце малюнкi лiстоў на групы па тыпам жылкавання. (дадатак 1)
(самаправерка на экране)

У мяне на сталае ёсць пакаёвая расліна *традэсканцыя*. Вызначце тып жылкавання.

Акрамя гэтага ўсе лiсты на ствале размяшчаюцца ў пэўным парадку. Адрозніваюць тры асноўныя тыпы лiстаразмяшчэння.

IV. Кантрольна-карэктыйны этап.

Мэта этапа (прагназуемы вынік): паспяховае выкананне праверачнага задання, выяўленне памылак, цяжкасцей, іх карэкцыя.

Яшчэ раз успомнім асноўныя паняцці па тэме (простыя і складаныя лiсты, жылкаванне, лiстаразмяшчэнне).

Вы працуеце ў парах. Для таго, каб выканаць заданне вам спатрэбяцца, пакаёвыя расліны і гербарый. *На сталах карткі: калі вам будзе патрэбна дапамога – павязніце картку жоўтым колерам, калі вы справіліся з заданнем – зялёным.*

Работа ў парах. Вывучыце парасткі пакаёвых раслін (напрыклад, герань, колеус) і вызначце просты ці складаны лiст, тып жылкавання і віды лiстаразмяшчэння.

Вывучыце парасткі гербарных экзэмпляраў раслін (напрыклад, бяроза, кукуруза, канюшына) і вызначце просты ці складаны лiст, тып жылкавання і віды лiстаразмяшчэння.

А зараз давайце зноў вернемся да пытанняў самакантроля і паставім ужо ручкай знак “+” побач з тымі пытаннямі, на якія вы цяпер можаце адказаць.

Плюсаў стала больш?

Добра справіліся з заданнем і я думаю, што ў вас не будзе цяжкасцей адказаць на праблемнае пытанне, якое мы ставілі ў пачатку ўрока.

Ці могуць розныя лiсты мець аднолькавую будову?

V. Рэфлексія.

Ці дасягнулі мы той мэты, якую ставілі перад сабой у пачатку ўрока?

Закончыце сказ: “Я пахваліў бы сябе за ...”

VI. Дамашняе заданне.

Вывучыць §32, 33, саставіць і запісаць ў сшыткі па два “тоўстых” і “тонкіх” пытання. Пры падрыхтоўцы дамашняга задання вам дапамогуць буклеты па тэме ўрока. (абавязкова для ўсіх)

Падрыхтаваць паведамленне аб раслінах, лісты якіх ужываюць у ежу. Прапанаваць рэцэпт смачнай і карыснай стравы. (па жаданню)

Калі дазваляе час, можна прапанаваць вучням ў работнікаў следчых органаў. Наша задача па славеснаму партрэту саставіць “фотаробат”, знайсці і апазнаць згубленага.

З дапамогай буклетаў-падказак адзін з вучняў (работнік следчых органаў) па апісанню каля дошкі састаўляе “фотаробат”. Астатнія вучні (сведкі) пазнаюць і называюць расліну. А я (следчы) ацэньваю правільнасць работы.

1. “Злачынец” – просты, чаранковы; форма пласцінкі сэрцападобная, верхавінка заостранная, скошаная; жылкаванне перыстае; пласцінка цэльная, край яе зубчаты. (Ліна)

2. “Злачынец” – просты, чаранковы; ліставая пласцінка цэльная ланцэтная; верхавінка заостранная, часцей са скошаным, загнутым кончыкам; жылкаванне перыстае. Верхняя старана цёмна-зялёная, злёгка маршчыністая, ніжняя – шэраватая ад валаскоў. (Іва)

3. “Злачынец” – складаны, непарнаперысты, чаранковы, мае 7-15 буйных, амаль сядзячых бакавых “лісточкаў”. “Лісточкі” ланцэтнай формы. Ліставыя пласцінкі цэльныя, край дробнапільчаты. Зверху ліст ярка-зялёны, знізу бляднейшы. (Ясень)

4. “Злачынец” – просты, чаранковы; форма пласцінкі акругная, верхавінка заостранная; жылкаванне пальчатае; пласцінка з 3-5(7) лопасцей па краю з невялікай колькасцю зубцоў. Край – выямчата-зубчаты. Выемкі паміж зубцамі – акруглыя. Абедзве стараны пласцінак аднакаляровыя і голыя. (Клён)

Дадатак1

